

jezika pridobivajo nove pomene, pri čemer ohranjajo osrednjo semantično dominantno, povezano z izhodiščnim latinskim pomenom. Avtorica v prispevku metodološko povezuje besednodružinsko analizo, utemeljeno v ukrajinski besedotvorni šoli, z zgodovinsko-semantično metodo, zasnovano na analizi rabe v besedilnih virih, pri čemer raziskava temelji na slovarjih in korpusih stare poljščine.

IRENA STRAMLJIČ BREZNIK (Maribor, Slovenija): Ustreznost strojno izluščeni štiripriponskih izpridevniških besedotvornih nizov iz učne množice BSSJ. V raziskavi je predstavljena ustreznost štiristopenjskih priponskih nizov s pridevniškim izhodiščem, ki so bili prepoznani s strojnim luščenjem podatkov iz SSKJ in baze *Sloleks* po modelih iz učne množice, ki jo je predstavljal poskusni besednodružinski slovar z iztočnicami na črko b (BSSJ 2004). Na konkretnih primerih je bilo ovrednoteno, v kolikšni meri sta pri novih avtomatsko najdenih kandidatkah skladni zunanja formalno (morfemska) izražena struktura in notranja (besedotvornopomenska) logična tvorbeni pot. Iz predstavljenih primerov izhaja, da bo za izboljšanje strojne prepoznavne tvorjenk po naučenih modelih vsaj v tej fazi potrebnega še veliko dodatnega ročnega pregleda in odstranjevanja napačno posplošenih vmesnih faz tvorbe in s tem obratnega zaporedja v priponskih nizih, s čimer se navadno ne samo skrajša dolžina priponskega niza, ampak tudi stopnja tvorbe.

Sklenemo lahko, da je 17. Mednarodni slavistični kongres potekal nad vse uspešno. Slovenska delegacija se je izkazala z dobro zastopanostjo in

kakovostnimi ter aktualnimi raziskavami s področja slavistike in slovenistike.

VIRI IN LITERATURA

17. Mednarodni slavistični kongres v Parizu. Na spletu. *XVIIe congrès international (extraordinaire) des slavistes: livre des résumés. 1, Linguistique*. Pariz: Institut d'études slaves. https://mks-paris.sciences-conf.org/data/pages/Linguistique_1.1_1.8_OK.pdf.

Rajna Dragičević (ur.) 2025: *Деривациона гнезда у словенским језицима: системност творбене продуктивности*. XVII међународни конгрес слависта (Париз, 25–30. VIII 2025). Тематски блок. Београд: Савез славистичких друштава Србије. 180 стр.

Slavistična revija. Kongresna številka 73/2 (2025) <https://doi.org/10.57589/srl.v73i2>.

Irena Stramljič Breznik,

*Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru,
irena.stramljic@um.si*

Mladen Uhlik,

*Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani,
Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU,
mladen.uhlik@ff.uni-lj.si*

PLETERŠNIKOV DAN 2025 IN SIMPOZIJ IMENITNOST SLOVENŠČINE STO LET PO PLETERŠNIKU (Pišce, 22. 9. 2025)

Letošnji Pleteršnikov dan, ki je v Pišecah potekal 22. septembra, je na povezavo z največjim slovenskim

slovaropiscem opozoril že s krovnim naslovom simpozija *Imenitnost slovenščine sto let po Pleteršniku*. Namen dogodka je bil predstaviti dognanja članov programske skupine Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine. MARKO JESENŠEK je svoj prispevek *Slovenski jezik in Zakon o visokem šolstvu – želimo ostati Pleteršnikovi ponosni nadaljevalci imenitne slovenščine* zasnoval kot kritičen razmislek o vlogi in položaju slovenščine v visokošolskem prostoru ter hkrati kot poklon Maksu Pleteršniku, enemu ključnih tvorcev slovenske jezikovne in kulturne dediščine. Jesenšek je orisal Pleteršnikovo življenjsko pot – od izobraževanja v Pišecah in Celju do profesure na ljubljanski gimnaziji – in poudaril njegovo neomajno zavezanost slovenski besedi, ki jo je razumel kot temelj narodove identitete in moralne držbe. Pleteršnik je postal simbol prepričanja, da je slovenščina zmožna izraziti katerokoli misel in doseči najvišjo umetniško raven, s čimer je presegel omejitve časa, ki so privilegirale nemščino in druge jezike. Jesenšek je spregovoril tudi o Megiserju, nemškem slovaropiscu, ki je z uvrstitvijo slovenščine v svoj štirjezični slovar *Dictionarium quatuor linguarum* (1592) priznal njeno izjemno kulturno vrednost. Od zgodovinskega pogleda se je avtor nato premaknil v sodobnost in se kritično opredelil do današnjih teženj po anglizaciji visokega šolstva, ki, tako Jesenšek, pomenijo nadaljevanje jezikovne podrejenosti, ki jo je Pleteršnik nekoč odločno zavračal, in opozoril na nevarnost izrivanja slovenščine iz univerzitetnega prostora in na brezbržnost institucij, ki spreminjajo Zakon o visokem šolstvu (zlasti 8. in 15. člen) v

smeri favoriziranja angleščine. Poudaril je, da je zvestoba slovenščini nujna ne le kot kulturna dolžnost, temveč kot pogoj za obstoj narodne skupnosti in njene avtonomije. Pleteršnikova dediščina nas, po njegovih besedah, zavezuje k temu, da slovenski jezik ostane temelj izobraževanja, znanosti in javnega življenja.

IRENA STRAMLJIČ BREZNIK se je v prispevku *Primerjava najdaljših tvorbenih nizov za izbrana obrazila izpridevniških tvorjenk z gradivom v Pleteršnikovem slovarju osredotočila na rezultate raziskave, ki poteka v okviru interdisciplinarnega projekta *Kombinatorika besedotvornih obrazil v slovenščini* (2021–2025). Avtorica se je osredinila na analizo tri- in štiripriponskih nizov izpridevniških izpeljank z začetnimi samostalniškimi obrazili, pri čemer je izhajala iz gradiva poskusnega *Besednodružinskega slovarja slovenskega jezika* (BSSJ) za iztočnice na črko b. Ugotovila je, da med izpridevniškimi tvorjenkami prevladujejo dvopriponski nizi (64,4 % vseh nizov in 73 % tvorjenk), medtem ko je delež tripriponskih nizov skoraj prepolovljen (30,7 %), štiripriponski nizi so redki (4,6 %), petpriponski pa je v BSSJ le eden (0,3 %). Kot posebej zanimivo je I. Stramljič Breznik izpostavila ugotovitev, da vsako od sedmih začetnih samostalniških obrazil v povprečju tvori približno štiri tripriponske nize. Od tega povprečja pa izrazito odstopajo obrazila *-ica* z devetimi, *-ø* s šestimi in *-ik* s petimi nizi, medtem ko preostala obrazila tvorijo le tri nize ali manj. Obrazilo *-ica* je prevladujoče tudi med sedmimi štiripriponskimi nizi, kjer se na začetku pojavlja kar štirikrat, medtem ko*

obrazila *-ec*, *-ø* in *-ik* nastopajo le po enkrat. Najpogostejši besednovrstni model med tripriponskimi nizi z začetnim samostalniškim obrazilom je Ad, S, Ad, S, pri katerem je začetno obrazilo največkrat *-ica* (npr. PRID + *-ica* + *-en* + *-ež* → *bledičnež*), medtem ko je pri štiripriponskih nizih z dvema primeroma potrjen model Ad, S, S, S, Ad (PRID + *-ica* + *-ar* + *-ica* + *-in* (*beličaričin*) in PRID + *-ica* + *-ar* + *-ka* + *-in* (*bolničarkin*)), ostali modeli pa le z enim nizom. V nadaljevanju je avtorica preverila produktivnost izbranih višjestopenjskih priponskih nizov v slovenskih slovarskih bazah ter opazovala njihove tvorbone, pomenske, slogovne in pragmatične omejitve.

Referat NATALIJE ULČNIK z naslovom *Raba števnikov v prvem obsežnejšem zgodovinskem delu v slovenščini (primerjalno z gradivom v Pleteršnikovem slovarju)* obravnava rabo števnikov v *Dogodivšinah štajerske zemle* (1845) Antona Krempla, ki veljajo za prvo obsežnejše zgodovinsko besedilo v slovenskem jeziku. Delo, zapisano v vzhodnoslovenski (štajrski) različici in tedanji novi pisavi, ponuja dragocen vpogled v števisko izrazje. Avtorica poudarja, da števnik v slovenskem jezikoslovju doslej še niso bili deležni samostojne celostne obravnave, čeprav so od najzgodnejših slovnice dalje redno vključeni v slovnice opise in leksikografske vire. N. Ulčnik se osredotoča na način zapisa števnikov, njihove vrste in na namen njihove rabe (npr. *šest sort*, *deveti mož*, *dvoja vojska*), pri čemer izpostavlja glasoslovne in oblikoslovne posebnosti, značilne za vzhodnoslovensko različico knjižnega jezika. Med opaženimi značilnostmi izpostavlja glasovne premene,

sklanjatvene posebnosti in prevladujoče leksikalne izbire. Rezultate avtorica primerja s sočasnimi slovnimi opisi (Murko 1832, Muršec 1848, Janežič 1849) ter s podatki iz *Pleteršnikovega slovarja* (1894/95).

MIRA KRAJNC IVIČ je v prispevku *Tragično-humorni elementi v Backmanovem romanu Mož z imenom Ove: jezikovnopragmatična in stilistična analiza* obravnavala slovenski prevod romana švedskega avtorja Fredrika Backmana z vidika jezikovne pragmatike in stilistike. Izhajala je iz razumevanja umetnostnega besedila kot prostora interpretativnega pogajanja med tvorcem in naslovnikom ter se osredotočila na preplet tragičnih in humornih prvin, ki nastajajo iz kontrastnega doživljanja istih znotrajbesedilnih dogodkov s stališča znotrajbesedilnih (tj. literarnih likov) na eni in zunajbesedilnih udeležencev (bralcev) na drugi strani. Humor v romanu tako pogosto izvira iz pragmatičnega neskladja, pri čemer stilni postopki, kot so ironija, hiperbola, elipsa in selektivna perspektivacija, ustvarjajo humorne učinke tudi tam, kjer v romanesknem svetu prevladuje tragična konotacija. Osrednji lik Ove je na začetku predstavljen kot tog, redkobeseden in družbeno odmaknjen posameznik, kar se odraža v njegovem kratkem, neposrednem in pragmatično omejenem govoru. Skozi pripovedni razvoj in ob soočenjih z drugimi liki pa se razkrivajo njegova čustvena občutljivost, etična načela in sposobnost altruističnega delovanja. Napetost med njegovim doživljanjem in bralčevim razumevanjem ustvarja prostor za humor, saj bralec zaradi afektivne distance Ovejeve besedne in nebesedne odzive dojema kot komične, čeprav

so v samem besedilnem svetu pogosto tragično motivirani. Analiza M. Krajnc Ivič se opira na teorijo govornih dejanj ter na teorije pragmatičnih strategij sodelovalnega oz. vljudnostnega načela in je dopolnjena s kvalitativno anketo med bralci. Rezultati kažejo, da humor v romanu temelji predvsem na razliki med bralčevo vednostjo in omejeno perspektivo literarnih oseb ter na bralčevem prepoznavanju prikritih pomenov v skladu z njemu lastnim izkušnjskim svetom. Prispevek tako osvetljuje kompleksno prepletanje stilističnih in pragmatičnih postopkov ter recepcijskih učinkov in potrjuje, da je Backmanov roman izjemno primeren za analizo tragično-humornega diskurza v sodobni prozi.

Prispevek JOŽICE ČEH STEGER *Literarna ustvarjalnost Ane Wambrechtsamer v luči slovensko-nemške medkulturnosti* osvetljuje ustvarjalno in kulturno vlogo pisateljice Ane Wambrechtsamer (1897–1933), ki je delovala v obdobju med obema vojnama in odrasčala v dvojezičnem slovensko-nemškem okolju. Njena družinska in izobrazbena pot odražata značilno medkulturno izkušnjo Štajerske: oče Friedrich je izviral iz nemške meščanske družine, mati Marija (roj. Rožanc) pa je bila slovenskega rodu. Otroštvo je Ana Wambrechtsamer preživela na Planini pri Sevnici, šolanje v Celju in Mariboru pa jo je postopno vključevalo v nemški kulturni prostor. Njeno literarno nadarjenost je prepoznal urednik štajerskih nemških listov Franz Schauer, ki jo je spodbudil k pisanju v nemščini. Tako je od leta 1915 objavljala poezijo, črtice, zgodovinske članke, povesti in romane v celjskih in graških listih (*Deutsche*

Wacht, Cillier Zeitung, Deutsche Zeitung, Heimgarten, Tagespost), za nemštvo pa se ideološko in politično ni opredeljevala. Po razpadu Avstro-Ogrske je z materjo odšla v avstrijsko Štajersko, kjer jo je spremljalo močno domotožje. S svojimi rojaki je ohranjala stike v slovenščini in se pozneje, proti koncu svojega življenja, začela intenzivno učiti knjižnega jezika, brati slovenske klasike ter prevajati tako lastna dela kot dela slovenskih avtorjev (Župančičevo *Veroniko Deseniško*, Novačanovega *Hermana Celjskega*). Pisateljčina globoka navezanost na slovensko kulturno in naravno okolje se razkriva v njenih opisih rojstne Planine, Kozjanskega ter pokrajine ob Savinji in Savi, potrjuje pa jo tudi dejstvo, da je vsa njena proza dogajalno umeščena v prostor slovenske Štajerske. Literarna ustvarjalnost Ane Wambrechtsamer, ki zajema obdobje prvih treh desetletij 20. stoletja, se slogovno navezuje na poznoromantično domačijsko tradicijo, značilno za štajerske pisatelje Petra Rossegerja in Rudolfa Hansa Bartscha, vendar brez ideoloških sledi velikonemškega duha. Njeno pisanje je navdihovalo tudi srednjeveško grajsko življenje na Štajerskem. Vrhunec njenega ustvarjanja predstavlja na podlagi zgodovinskih virov napisan roman *Heut Grafen von Cilly und nimmermehr* (1933), s katerim je dosegla širok odmev tako pri nemških kot slovenskih bralcih. Delo je doživelo več ponatisov v izvirniku in v slovenskem prevodu, ki ga je leta 1940 pod naslovom *Danes grofje Celjski in nikdar več* pripravil Niko Kuret.

DRAGICA HARAMIJA je v razpravi *Dežela Oz kot svetovna literarna in kulturna dediščina* predstavila serijo

otroških knjig ameriškega pisatelja Lymana Franka Bauma, ki je med letoma 1900 in 1920 ustvaril štirinajst del, združenih v znameniti cikel o deželi Oz. Avtorica je izpostavila, da gre za eno temeljnih del svetovne otroške književnosti, v katerem je meja med realnim in fantastičnim svetom jasno načrtana, glavni lik – deklica Doroteja – pa se zaveda svojega prehoda v vzporedni čarobni svet s samosvojimi pravili in bitji. Osrednji roman *Čarovnik iz Oza* (1900), ki je v slovenščini prvič izšel leta 1959, je s svojo pripovedjo o prijateljstvu in notranji rasti likov (Doroteje, Strašila, Pločevinastega drvarja in Strahopetnega leva) postal univerzalna zgodba o pogumu, srčnosti, razumu in hrepenenju po domu. D. Haramija je poudarila, da Baum s preprostimi prispodobami razkriva temeljne človeške vrednote. Njegovi liki so neomadeževani, delujejo z iskrenimi nameni in ne iščejo osebne koristi, temveč notranjo izpolnitev. Na simbolni ravni ima posebno vlogo Smaragдно mesto, ki uteleša iluzijo in strah pred neznanim; njegova navidezna čarobnost pa se razblini, ko Doroteja in prijatelji razkrijejo, da je čarovnik le navaden človek, Smaragдно mesto pa »zeleno« zaradi očal, ki slepijo njegove prebivalce. Kot pomemben simbol je avtorica izpostavila srebrne čevljice, s katerimi Doroteja pridobi možnost vrnitve domov, s čimer se uresniči temeljno sporočilo romana o moči dobrote, zvestobe in vere vase. *Čarovnik iz Oza* je prerasel okvire literarnega besedila ter postal del globalne kulturne dediščine. Njegovi liki in motivi živijo v številnih filmskih in gledaliških priredbah, muzikalih, televizijskih serijah, videoigrah

in izdelkih popularne kulture. Zaradi svoje vsebinske univerzalnosti in trajne prisotnosti v svetovni umetnosti je, kot zaključuje Dragica Haramija, delo uveljavljeno kot klasika otroške književnosti in pomemben del svetovne literarne ter kulturne zapuščine.

V prispevku *Recepcija del Terezije Avilske na Slovenskem in njena (duhovna) avtobiografija* se je BLANKA BOŠNJAČ posvetila recepciji del Terezije Avilske (1515–1582) (znane tudi pod imenom Terezija Jezusova ali Terezija Velika), španske karmeličanke, redovne prenoviteljice, mistikinje, svetnice in cerkvene učiteljice. Predstavila jo je kot eno najpomembnejših predstavnic mistične teologije in avtorico izjemno vplivne mistične literature, ki jo sestavljajo duhovna pisma, dnevniki in avtobiografska pričevanja z izrazitimi mističnimi prvini in opisi osebnih videnj. Posebno pozornost je namenila recepciji njenih del v slovenskem prostoru, ki se je začela že v 19. stoletju. Eden prvih posrednikov Terezijinega izročila v slovenščino je bil Jožef Burger, jezikoslovec, prevajalec, teolog in nabožni pisatelj, ki je leta 1834 po nemškem besedilu Simona Buchfellerja priredil pisma *Svete Terezije premišljevanja in perserčni pogovori z' Bogam, z' njenim popisam svoje mladosti in z nekterimi njenimi uki, namenjeno verskemu poduku*. Za vrhunec njene mistične in duhovne misli velja *Las moradas del castillo interior* (Notranji grad), ki ga je začela pisati leta 1577, v slovenski prostor pa so ga s prevodom leta 1980 prenesle sestre karmeličanke v Mengšu. Pomembno vlogo pri posredovanju njenega opusa v slovenski prostor sta imela tudi Stanko Majcen, ki je leta 1974 po

španskem izvirniku prevedel *Življenje svete Terezije Jezusove, kakor ga je opisala sama* (ponatisnjeno leta 1998 pod naslovom *Lastni življenjepis*), in Jožef Klekl, ki je prevedel biografsko delo Alfonsa Marie di Liguorija *Življenjepis svete Tereze* [1912 ali 1913]; kasneje pa je sledila še monografija Franca Terseglava *Med nebom in zemljo* (1931). V literarnozgodovinskem smislu avtorica ugotavlja, da je recepcija del Terezije Avilske na Slovenskem razmeroma šibka in razpršena. Največ pozornosti ji je v 20. stoletju namenil Jože Rajhman, literarni zgodovinar in teolog, ki je v svojih uvodih, predgovorih in strokovnih prispevkih osvetljeval tako njeno duhovno kot literarno dimenzijo ter poskušal njeno mistično pisavo umestiti v širši okvir evropske duhovne književnosti.

Referat KARIN POŽIN *Obravnava hagiografij v slovenski literarni se je osredotočal na razvoj raziskovanja svetniških življenjepisov v okviru slovenske literarne vede ter na postopno prepoznavanje hagiografije kot pomembnega dela slovenske literarne tradicije*. Avtorica izhaja iz ugotovitve, da hagiografije že stoletja zasedajo osrednje mesto v evropski književnosti, saj so s svojo pripovedno razgibanostjo in moralno vsebino nagovarjale širok krog bralcev. Tudi v slovenskem prostoru so bile del književne tradicije, vendar so bile dolgo obravnavane predvsem kot besedila z versko-didaktičnim namenom, namenjena »preprostejšemu« bralstvu, in ne kot umetnostna dela. V pregledih starejšega slovenskega slovstva (Šafárik, Marn, Kleinmayr, Macun, Glaser, Grafenauer, Kidrič, Slodnjak idr.) so bile hagiografije pogosto postavljene

na obrobje, saj jih je literarna zgodovina dojemala kot del nabožnega in poučnega pisanja brez izrazite estetske ambicije. Šele v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja so raziskovalci (Matjaž Kmecl, Miran Hladnik, Janko Kos in Jože Pogačnik) začeli opozarjati na njihovo pripovedno vrednost, predvsem v okviru razprav o začetkih slovenskega pripovedništva v 19. stoletju. Čeprav so svetniške življenjepise večinoma obravnavali le obrobno, so njihovo literarno funkcijo prepoznali kot pomemben del širšega pripovednega izročila. V zadnjih dveh desetletjih se položaj hagiografije v slovenski literarni vedi bistveno spreminja. Sodobna raziskovanja (Matija Ogrin, Irena Avsenik Nabergoj, Alenka Koron, Blanka Bošnjak, Andrejka Žejn) hagiografska besedila vse pogosteje umeščajo v sistem slovenske literature kot enakovreden podsistem z lastnimi poetološkimi zakonitostmi. K. Požin je tako zaključila, da se hagiografija na Slovenskem postopno uveljavlja kot samostojen predmet literarnovednih raziskav, kar pomembno razširja in pogloblja razumevanje razvoja slovenske slovstvene tradicije.

MELITA ZEMLJAK JONTES je z referatom *Možnosti za razvijanje medkulture zmožnosti pri jezikovnem pouku v osnovni šoli (6.–9. razred)* izpostavila pomen medkulture zmožnosti kot sestavnega dela sodobnega jezikovnega pouka ter se osredotočila na njeno vključenost v učni načrt za slovenščino in v potrjene učbeniške komplete za zadnjo triado osnovne šole. Oprla se je na dokumenta *Priporočila Sveta Evropske unije* (2018/C 189/01) in *Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje: evropski referenčni okvir* (UL EU

2018/C 189/8), ki medkulturno zmožnost umeščata med ključne kompetence sodobnega izobraževanja, skupaj z večjezičnostjo, pismenostjo ter državljanskimi, socialnimi in ustvarjalnimi spretnostmi. Medkulturna zmožnost je razumljena kot sposobnost posameznika za uspešno delovanje v večkulturni in večjezični družbi, ob spoštovanju jezikovne in kulturne raznolikosti ter zanimanju za drugačnost in medkulturno sporazumevanje. Poudarjeno je spoštovanje maternega jezika pripadnikov manjšin in oseb z migrantskim ozadjem, pa tudi vloga uradnega jezika kot skupnega komunikacijskega okvira. V okviru državljanske kompetence se medkulturnost povezuje z razvojem kritičnega mišljenja, pripravljenosti na premagovanje predsodkov, na sklepanje kompromisov in na uveljavljanje načel socialne pravičnosti. V nadaljevanju je avtorica predstavila rezultate analize učnega načrta za slovenščino od 6. do 9. razreda ter učbeniških gradiv *Slovenščina za vsak dan – izdaja s plusom*, *Slovenščina v oblaku* in *Od glasov do knjižnih svetov*. Analiza je pokazala, da je medkulturna zmožnost v učnem načrtu opredeljena kot eden izmed temeljnih ciljev jezikovnega pouka – skozi razvijanje sporazumevalne zmožnosti, zavedanje kulturnih, etičnih in duhovnih razsežnosti ter oblikovanje osebne, narodne in državljanske identitete. Posebno vlogo imajo besedila, ki omogočajo primerjanje različnih kulturnih kontekstov in spodbujajo odprtost, empatijo ter spoštovanje drugih. Prispevek tako potrjuje, da ima jezikovni pouk v osnovni šoli pomemben potencial za sistematično razvijanje medkulturne zmožnosti, ki prispeva k celostnemu

osebnostnemu in družbenemu razvoju učenk in učencev.

V prispevku *Leksikalna podoba veselja v slovenskem jeziku* se INES VORŠIČ posveča preučevanju jezikovnega izražanja veselja v slovenščini, pri čemer izhaja iz spoznanj psiholingvistike in leksikologije. Poudarja, da so čustva kompleksen psihofiziološki pojav, ki pomembno vpliva na mišljenje, vedenje in socialne odnose posameznika. Zmožnost razumevanja in poimenovanja čustev je bistvena za medosebno komunikacijo, saj čustveni izrazi omogočajo prepoznavanje notranjih doživljanj in ustrezno odzivanje nanje. V teoretičnem uvodu izpostavlja klasifikacijo osnovnih čustev po Paulu Ekmanu – veselja, žalosti, strahu, jeze, presenečenja in gnusa – ter se v nadaljevanju osredotoča na veselje kot pozitivno in povezovalno čustvo. Analiza vključuje nabor slovarskih izrazov, povezanih s semantičnim poljem veselja, in s tem razkriva bogastvo in razvejano strukturo slovenskega čustvenega izrazja. Posebej se posveča besedotvorni produktivnosti izhodiščnega pridevnika *vesel*: *vesel* → *veseliti (se)* → *razveseliti (se)* → *razveseljevati* → *razveseljevalec* → *razveseljevalka*. I. Voršič s svojo analizo pokaže, da jezik ne le poimenuje, temveč tudi sooblikuje človekovo doživljanje čustev, v sklepu pa je poudarila, da slovenski jezik s svojo izrazno raznolikostjo omogoča izjemno bogato poimenovanje čustvenih stanj ter s tem potrjuje svojo notranjo moč, lepoto in ustvarjalnost – kar se v polju veselja razodeva kot vitalnost in imenitnost slovenščine.

MIHAELA KOLETNIK je v prispevku *Trojiško oblačilno izrazje v*

Pleteršnikovem slovarju predstavila dialektološko in leksikološko analizo oblačilnega izrazja v govoru pri Sveti Trojici v Slovenskih goricah, ki spada med vzhodne slovenskogoriške govore panonske narečne skupine. Zbrano narečno gradivo je primerjala z leksikonskimi podatki iz *Pleteršnikovega Slovensko-nemškega slovarja* (1894–1895), da bi osvetlila zgodovinsko rabo posameznih izrazov, njihovo geografsko razširjenost, pomenske spremembe ter načela, po katerih je bilo oblačilno izrazje vključeno v ta temeljni dvojezični slovar. Na terenu je bilo zbranih 736 leksemov, od katerih jih Pleteršnik beleži 174, pri dodatnih 20 pa obstajajo delne izrazne, oblikoslovne ali besedotvorne razlike (npr. *mušlin* – nar. *muslin*, *kvrđ* – nar. *kverd*). V enakem pomenu kot v narečju je v *Pleteršnikovem slovarju* potrjenih 132 leksemov, pri dvanajstih pomen iz slovarskega sestavka ni razviden, 30 pa jih kaže pomensko neujemanje. Analiza M. Koletnik je pokazala, da Pleteršnik natančno beleži oblačilne izraze z nemškimi prevodnimi ustreznici ter jih pogosto dopolnjuje z virskimi in pokrajinskimi oznakami (npr. *bârvar*, -rja, m. *der Färber*, Cig., Jan., nk.), ponazarjalnim gradivom (npr. *sûknja*, f. 1) *der Männerrock*; zimska s.; gospodska, kmet-ska s.; – /.../) ali opozorili o izvoru in prevzetosti besed (npr. *pûnčoh*, m. *der Bundschuh*, Mik., Št.; – iz nem.). Posebej dragocen je Pleteršnikov prikaz sopomenk, kazalk do osnovnih besed in naglasnih različic, ki omogočajo vpogled v takratno besedno raznolikost in izvorno povezovanje izrazov. Avtorica ugotavlja, da je Pleteršnikov slovar zaradi natančne pokrajinske

določenosti, bogatega ponazarjalnega gradiva in sistematične obravnave sinonimije temeljni vir besedja tako za knjižnojezikovne kot tudi dialektološke raziskave.

Pleteršnikov dan 2025, ki je potekal v soorganizaciji Občine Brežice, Društva za varovanje maternega jezika, naravne in kulturne dediščine Maks Pleteršnik ter Strokovnega odbora za slovenski jezik Maksa Pleteršnika, je prepričljivo pokazal, da je filološka in slovaropisna zapuščina Maksa Pleteršnika živ in razvejan raziskovalni horizont na področju jezikoslovja, literarne vede ter didaktike jezika in književnosti.

Neža Kočnik,

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru,
neza.kocnik2@um.si

AKTUALIZACIJA UČNEGA E-OKOLJA SLOVENŠČINA NA DLANI

Od aprila 2024 do konca oktobra 2025 je na Univerzi v Mariboru potekal projekt *Slovenščina na dlani 3: aktualizacija učnega e-okolja* (v nadaljevanju: SND 3), ki ga je sofinanciralo Ministrstvo za kulturo, in sicer skladno z dolgoročnim ciljem nadgrajevanja in dopolnjevanja prosto dostopnih spletnih portalov s sodobnimi jezikovnimi informacijami in podatkovnimi bazami o slovenščini, ki so namenjene široki javnosti.

V projektu SND 3 je potekalo nadgrajevanje, dopolnjevanje in vzdrževanje prosto dostopnega učnega e-okolja